

Horváth István Károly
Ókortudományi és
Latin Nyelvi Verseny

SZTE BTK Klasszika-Filológiai
és Neolatin Tanszék

VERSENYFELADATOK

Kultúrtörténeti teszt

2022–2023. 1. forduló, 3. kategória

A versenyző neve: .....

Osztálya: .....

Iskolája: .....

Felkészítő tanára: .....

Pontszáma: ..... / 40 pont

Kedves Versenyző!

Minden feladatot olvass el figyelmesen, mielőtt hozzálátnál a megoldáshoz! A tesztlap kitöltéséhez 75 perc áll rendelkezésedre. Jó munkát és sok sikert kívánnak:

a Szervezők

1. Mondd, te mit választanál?

Az alábbiak közül melyik állítás igaz az ókori rómaiak vacsoraestjeiről?

a) A római vendégek fekvé ettek.	c) A vendégeknek saját bort kellett hozniuk.
b) Minden vendégnek egyfajta előételt, egy főételt és egy desszertet szolgáltak fel.	d) A házigazdák megkérték a vendégeket, hogy osszák meg a költségeket.

Hogy hívták a napindító étkezést az ókori Rómában?

a) <i>dulcia domestica</i>	c) <i>cena</i>
b) <i>prandium</i>	d) <i>ientaculum</i>

Mi volt a *puls* az ókori Rómában?

a) étkezőhelység	c) a rómaiak által használt fűszer
b) egyfajta vacsoraparti	d) a szegény emberek által fogyasztott kása

Melyik kezükkel ettek a gazdag rómaiak?

a) bal kézzel	c) mindkét kézzel
b) jobb kézzel	d) csak villát használtak

Mi a *garum*?

a) az ókori Rómában használt főzőedény	c) pikáns halszós
b) vágókés	d) görög édesség

5 pt		
------	--	--

2. Hangok a múltból

Ki írhatta magáról?

Athén legendás királya vagyok. Nem mástól, mint magától Dionysostól tanultam a bor keverésének mesterségét. Ennek köszönhetően lettek egyenesek az emberek, akik addig a vegyítetlen bor miatt hajlottak voltak. Ezért oltárt is emeltem a bor istenének, az 'Egyenes' Dionysosnak a Hórák szentélyében.

Megoldás: .....

Az ivászatok igazi sztárja vagyok, kockavetéssel választanak meg. Én döntöttem el, hogy kinek az egészségére koccintsunk, továbbá, hogy emeljem az amúgy is király hangulatot, meghatározhatom az egyes borok keverési arányát.

Megoldás: .....

MINISZTERELNÖKSÉG
CSALÁDOKÉRT FELELŐS TÁRCA NÉLKÜLI MINISZTER

A római kerámiák közül a legszebb vagyok: kidolgozásom finom, fényesen ragyogok, színem vörös. Valamennyi tisztos római asztalának éke. Márkás árunak számítok, akárcsak ma a Herendi porcelán. Sok évszázadon át gyártottak Itáliában és a provinciákban is. Gyakran a görög mitológia jeleneteivel ábrázolnak, de nem ritka, hogy a római élet tipikus képeit (gladiátorküzdelmek, kocsiversenyek, szüret) is láthatod rajtam.

Megoldás: .....

3 pt

3. Igaz vagy hamis?

Állítás	Igaz	Hamis
A görögök és a rómaiak mézzel édesítették ételeiket.		
A rómaiak előszeretettel fogyasztottak tejjel hizlalt csigákat.		
A forrásokból úgy tudjuk, hogy voltak olyan görög városok, ahol halálbüntetéssel sújtották azt, aki tisztá/hígítatlan bort fogyasztott.		
A <i>panis quadratus</i> egy négyszögletes kenyér volt, hiszen a formájáról kapta nevét.		
A rómaiak elvitelre ('take-away') az <i>atrium</i> oknak nevezett talponállókban vásárolhattak maguknak ételt.		
A görög férfiak a lakomáikat a lakóházaknak erre a célra fenntartott helységében tartották. Ezekről az eseményekről a tisztességes asszonyok távol maradnak.		

6 pt

4. Molyrágta papiruszok

Az ókori Rómában és a birodalom más nagyvárosaiban – így Aquincumban is – egymást követték a kisebb-nagyobb boltok (*tabernae*) a házak utcafrontján. Szinte minden utcára jutott egy-két kocsmá, amelyeket akár a mai gyorséttermek őseinek is tekinthetünk, ahol nemcsak inni, de enni is lehetett. A ..... nevű üzlettípus jellegzetes berendezési tárgya a melegen tartó pult volt, amelybe hatalmas edényeket süllyesztettek, alattuk tűz égett és ebben rotyogtak a különféle ételek, de akár forralt bort is mérhettek belőlük.

(Forrás: Aquincumi Múzeum Facebook-oldala)

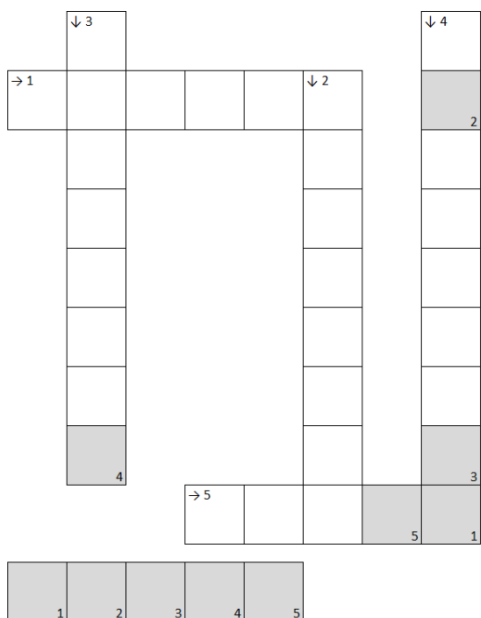
Az igényesebb étkezdék falait sokszor isteneket ábrázoló falfestményekkel díszítették. Pompeiiben, Herculaneumban és Ostiában számos ilyen étkezde maradványa került elő a feltárások során.

- a) M. Varro hosszasan fejtegeti, hány vendég kívánatos a lakomán, és egyben a lakoma rendjéről-módjáról is szól. Azt ajánlja, hogy a vendégek száma a Gráciák számától a Múzsákéig, azaz .....-tól .....-ig terjedjen.
- b) A *cena / coena* három részből állt:
- (1) .....: itt könnyebb, étvágygerjesztő ételeket fogyasztottak, a mai előétel megfelelőit. Jellegzetes ételei: zöldségek, saláta, hal pikáns mártásokkal, kagyló, osztriga, tojás stb.
- (2) *mensae primae*: .....
- (3) .....: desszert, sütemény, egyéb édességek, borkorcsolyák, végül a gyümölcs. Innen eredhet a szólás, amit Horatius is használ egyik szatírájában:
ab ..... usque ad .....
- c) Ez a latin kifejezés azt jelenti, hogy „.....”

9 pt

5. Keresztrejtvény

Töltsd ki a keresztrejtvényt, s a kiemelt mezőkben található betűkből állítsd össze egy ismert, magyarországi kötődésű későrómai személy nevét! A megoldást írd be az alsó szürke sávba!

1. Mézser: jéggel lehűtött, mézzel ízesített must. –
2. Fedett vásárcsarnok, ahol többnyire élelmiszert árultak.
3. A római köztársaság egyik legkiemelkedőbb hadvezére és Sulla-párti politikusa. Érdemei ellenére mégsem ismerték el. A közeletből való kivonulása után leginkább fényűző, pazar lakomák rendezőjeként maradt meg az utókor emlékezetében.
4. Nero császár uralkodása idején élt szatíra és regényíró. Tacitus „*arbiter elegantiarum*”-ként jellemezte.
5. Görög lakomázók fáklyafénynél, hangos énekléssel és fuvolaszóval kísért éjszakai menete.

Miről nevezetes a megfejtésben olvasható személy? Írd le néhány szóval!

.....
.....

8 pt

6. Római élvhajászok

1. „[Rómában] a konyhaművészet tanítójaként lépett fel, és tudományával megfertőzte a korszellemet. Érdeemes megtudni, miként végezte életét. Miután százmillió sestertiuszt költött el konyhájára, miután előkelő barátai megannyi ajándékát és óriási összegeket pazarolt el egy-egy lakomára, adósságai súlya alatt kénytelen volt számadást végezni és ekkor megállapította, hogy vagyona mindössze tízmillió sestertiusra zsugorodott össze. Erre megmérgezte magát, mintha attól tartott volna, hogy a tízmillióból éheznie kell.”

Kiről szól a fentebb olvasható Seneca-idézet? .....

2. A rómaiak általában nagyivók hírében álltak. Alig akadt neves ember, akiről fel ne jegyezték volna, hogy mértéken felül adózott az ivás szenvedélyének. Melyik politikus a kivétel az alábbi ivást kedvelő személyek közül? (Húzd alá és indokold!)

a) Marius b) Marcus Antonius c) Verres d) Iulius Caesar

Indoklás: .....

3. Az egyik római császár fiatalkorában túlságosan kedvelte a forralt, fűszerezett színbort (*merum*). Innen kapta gúnynevét: Bibetius Caldius Mero. Melyik római császárról van szó?

.....

4. Honnan származik a legsilányabb borfajta? (Húzd alá!)

a) Verona környékéről; b) Campania tartományából; c) Vaticanus dombról; d) A galliai Massillából

5 pt

7. Tedd helyre! (Vigyázz, az egyik megnevezés nem párosítható képpel!)

A) *modius* B) *asarótos oikos* C) *amphora* D) *mortarium* E) *crustulum*

1. Az ókori étkezési szokások izgalmas emlékei, hiszen a bennük szállított élelmiszerek – bor, olaj, olajbogyó vagy halszós – a római emberek mindennapi táplálékai voltak. A szó jelentése: kétfülű. Alakjuk és méretük, pecsételt vagy festett felirataik alapján tudjuk, honnan és mit szállítottak bennük, hol és ki készítette azokat. Közöttük különleges darabok is előfordulnak: Karthagóból származó szállítóedény vagy egy különleges töredék, amely egykor a benne tárolt olajbogyók lenyomatát őrizték meg számunkra.

A helyes válasz: .....

2. Pannoniából is kerültek elő úgynevezett lepénysütők, amelyben a mai mézeskalácsra emlékeztető édességeket sütöttek. A képen látható negatív minta valószínűleg ajándéktárgy lehetett. Egy brigetioi fazekasműhely mézeskalácsmintája, ez egyértelműen vásári ajándék, a következő verses felirat díszíti: *Vitula dulcis amor, semper suspiria nostri. Quod peto si dederis, munera grata dabo*, vagyis „Életem, édes szerelmem, aki után szüntelen sóhajtozom. Ha megadod, amit kérek, gazdagon megjutalmazlak.”

A helyes válasz: .....

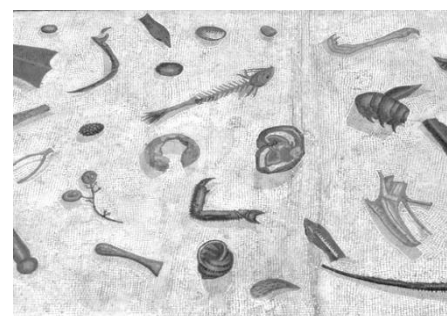
3. Gabonamérő edény. Gyakorlati funkcióján túl szakrálisan is kapcsolatba hozható az egyiptomi istenségekkel. Osirist, akit a római korban inkább már Serapis néven tiszteltek, gyakran ábrázoltak ilyen edénnyel a fején, ezzel is utalva az élelemellátás és az istenek szoros kapcsolatára.

A helyes válasz: .....

4 Az úgynevezett 'takarítatlan étkező' típusú mozaikpadló, amely a lakoma földön heverő hulladékeit ábrázolja: szárnyasok lerágott csontjai, gyümölcsdarabok, tengeri csemegék köztük osztrigahéjjal. A téma feltalálója a pergamoni Sósos, a Kr. e. 2. század híres mozaikkészítője volt.

A helyes válasz: .....

4 pt		
------	--	--